

*Ірина ДЕНИСЮК
Аліна РЕЗНІКОВА
(Житомир, Україна)*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕКОНОМНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному світі екологічна свідомість є дедалі важливішою, оскільки загроза екологічної катастрофи стає все більш актуальною. У зв'язку з цим, необхідно виховувати дітей з раннього віку, формуючи в них навички економного використання природних ресурсів та збереження природного довкілля. Проблема полягає в тому, що у дітей старшого дошкільного віку недостатньо розвинуті навички економії природних ресурсів та їхнього охорони, що може призвести до негативних наслідків в майбутньому. Таким чином, проблема полягає в необхідності розробки та впровадження ефективних методик виховання екологічної свідомості та навичок економного використання природних ресурсів у дітей старшого дошкільного віку.

Останні дослідження показують, що формування навичок економного використання природних ресурсів у дітей старшого дошкільного віку є надзвичайно важливим завданням. Багато досліджень підтверджують необхідність розвитку цих навичок в дітей починаючи вже з раннього віку, щоб допомогти їм бути екологічно свідомими та раціонально використовувати природні ресурси.

Психолого-педагогічними засадами формування початкових екологічних уявлень дітей дошкільного віку є ідеї провідних учених Л. Виготського, В. Давидова, О. Запорожця, Я. Коменського, Д. Локка, С. Ніколаєвої, Й. Песталоцці, М. Поддьякова, Н. Рижової, С. Рубінштейна, Ж. Руссо, С. Русової, та ін. Екологічному вихованню дітей дошкільного віку присвятили свої праці: А. Волкова, А. Гуржій, О. Захлебний, О. Іванова, Н. Кот, О. Кудрявцева, Т. Лисенко, В. Маршицька, С. Ніколаєва, Г. Пустовіт, Н. Пустовіт, В. Рибачук, О. Сарнета, І. Соломенчук та ін.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (нова редакція) дитина дошкільного віку усвідомлює, що життя людини неможливе без природи, а також обізнана з негативним впливом людини на природне довкілля, проблемами довкілля, насамперед змінами клімату, і необхідністю заощаджувати енергію, воду, сортувати сміття тощо у повсякденному житті і має первинні навички такої поведінки [1, с. 13].

Дослідження показують, що діти старшого дошкільного віку можуть розуміти поняття економії ресурсів та охоче ведуть раціональний спосіб життя, який сприяє збереженню ресурсів. Вони можуть бути прикладом для дорослих у питанні раціонального використання ресурсів.

Формування навичок економного використання природних ресурсів у дітей старшого дошкільного віку є дуже важливим з погляду ощадливого використання природних ресурсів та збереження довкілля для майбутніх поколінь.

Проблема формування еколого-природничої компетентності, починаючи з дошкільного дитинства, є актуальною для сучасної системи освіти, оскільки отримані на цьому етапі розвитку особистості знання, уявлення, сформоване ставлення до природи й моделі поведінки будуть виступати базисом для розвитку в подальших ланках освіти [2, с. 11].

Наведемо декілька причин, чому саме дошкільному віці важливо формувати навички економного використання природних ресурсів:

1. Збереження ресурсів: навчання дітей економному використанню природних ресурсів допоможе їм зрозуміти, що ресурси не безмежні та потрібно дбайливо використовувати їх, щоб зберегти їх для майбутніх поколінь.
2. Збереження енергії: навчання дітей економному використанню енергії, наприклад, вимикання світла в кімнатах, де не знаходяться люди, може допомогти зменшити використання електроенергії та зменшити відповідні витрати.

3. Екологічна свідомість: навчання дітей економному використанню природних ресурсів сприяє формуванню їх екологічної свідомості та розуміння взаємозв'язку між людиною та природою.
4. Підвищення ефективності: економне використання природних ресурсів може допомогти підвищити ефективність використання ресурсів, зменшити відходи та знизити витрати на їх переробку та утилізацію.
5. Розвиток вмінь та навичок: навчання дітей економному використанню природних ресурсів сприяє розвитку їх вмінь та навичок у сфері екології та стимулює їх інтерес до цього питання.

Існують різні методи формування навичок економного використання природних ресурсів у дітей старшого дошкільного віку. Один з них – це інтеграція цієї теми в навчальну програму та діяльність дитини в ролі споживача. Діти можуть вивчати, як використовувати енергію, воду та інші ресурси, щоб зберігати їх, та проводити дослідження, щоб зрозуміти, як впливає використання ресурсів на довкілля. Інші методи включають ігрові методики, які допомагають дітям навчитися раціонально використовувати ресурси, та сюжетно-рольові ігри, які сприяють розвитку в дітей навичок планування та організації. Важливо також розвивати емпатію та соціальну відповідальність у дітей старшого дошкільного віку, щоб вони розуміли важливість економії ресурсів та мали бажання діяти відповідально. Цей метод допомагає дітям розуміти, що вони не є єдиними споживачами ресурсів та що їх дії можуть мати вплив на оточуюче середовище. За цього прийому діти можуть навчатися ефективно використовувати воду та електроенергію, щоб зменшити витрати та покращити довкілля. Крім того, важливо навчити дітей старшого дошкільного віку розуміти, що кожна людина має відповідальність за свої дії та їх вплив на довкілля. Цей підхід допоможе збільшити рівень свідомості дітей про екологічну проблематику та надихнути їх діяти в інтересах довкілля.

Формування навичок економного використання природних ресурсів у дітей старшого дошкільного віку може відбуватися через різні методи та форми навчання, такі як:

Групові заняття з екології та охорони природи, під час яких діти отримують інформацію про різноманітні природні ресурси (воду, повітря, ліси, ґрунти тощо), їх значення та використання. Діти можуть дізнатися про те, як важливо зберігати природні ресурси та які можуть бути наслідки їх нерозумного використання.

Практичні заняття з екології, під час яких діти старшого дошкільного віку можуть вивчати природу навколо себе, розрізняти різні види дерев та тварин, відчувати відповідальність за природне середовище. Діти можуть також проводити дослідження з питань використання ресурсів (наприклад, які предмети використовують воду, що з них можна переробити тощо).

Відвідування музеїв, екологічних центрів та інших освітніх установ, де діти можуть побачити різні експонати та отримати практичні знання про використання природних ресурсів та охорону навколишнього середовища.

Проведення екологічних заходів та акцій, які можуть залучати дітей до практичної діяльності з питань використання природних ресурсів та охорони довкілля. Наприклад, діти можуть збирати сміття на дитячому майданчику, створювати власні компости тощо.

Співпраця закладу дошкільної освіти та батьків також є важливим елементом формування навичок економного використання природних ресурсів у дітей старшого дошкільного віку. Заклади дошкільної освіти та батьки повинні працювати разом, щоб створити оптимальні умови для виховання дітей в екологічно свідомій атмосфері.

Один з способів співпраці закладу дошкільної освіти та батьків є організація різних семінарів та тренінгів для батьків з питань екології та економії ресурсів. Такі заходи дозволять батькам отримати більше інформації про те, як вони можуть допомогти своїм дітям у формуванні екологічної свідомості та економічних знань.

Крім того, заклади дошкільної освіти можуть включати батьків у проекти, пов'язані з екологією та економією ресурсів. Наприклад, батьки можуть допомогти збирати ресурси вторинної сировини для переробки, прибирати

місцеву територію від сміття або допомогти з розсадою рослин. Такі заходи не тільки допоможуть залучити батьків до виховання дітей, а й зроблять процес навчання більш ефективним. Батьки можуть допомогти вихователям в проведенні різноманітних заходів, пов'язаних з екологією та економією ресурсів, таких як екологічні екскурсії або групові проєкти. Заклад дошкільної освіти може співпрацювати з батьками у формі обміну ідеями та досвідом з виховання дітей у екологічно свідомому середовищі.

Таким чином, ефективне формування навичок економного використання природних ресурсів у дітей старшого дошкільного віку повинне бути системним, включати в себе різноманітні методи та форми навчання, а також виховувати у дітей свідоме ставлення до природного середовища та відповідальне поводження з ресурсами.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція. Наказ МОН України № 33. від 12.01.2021. 38 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>.
2. Беленька Г. В. Науменко Т. С., Половіна О. В. Дошкільнятам про світ природи: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013.
3. Hyun E. How is young children's intellectual culture of perceiving nature different from adults'? Environmental Education Research. 2005. Vol. 11. № 2. P. 199-214. doi: <https://doi.org/10.1080/1350462042000338360>.